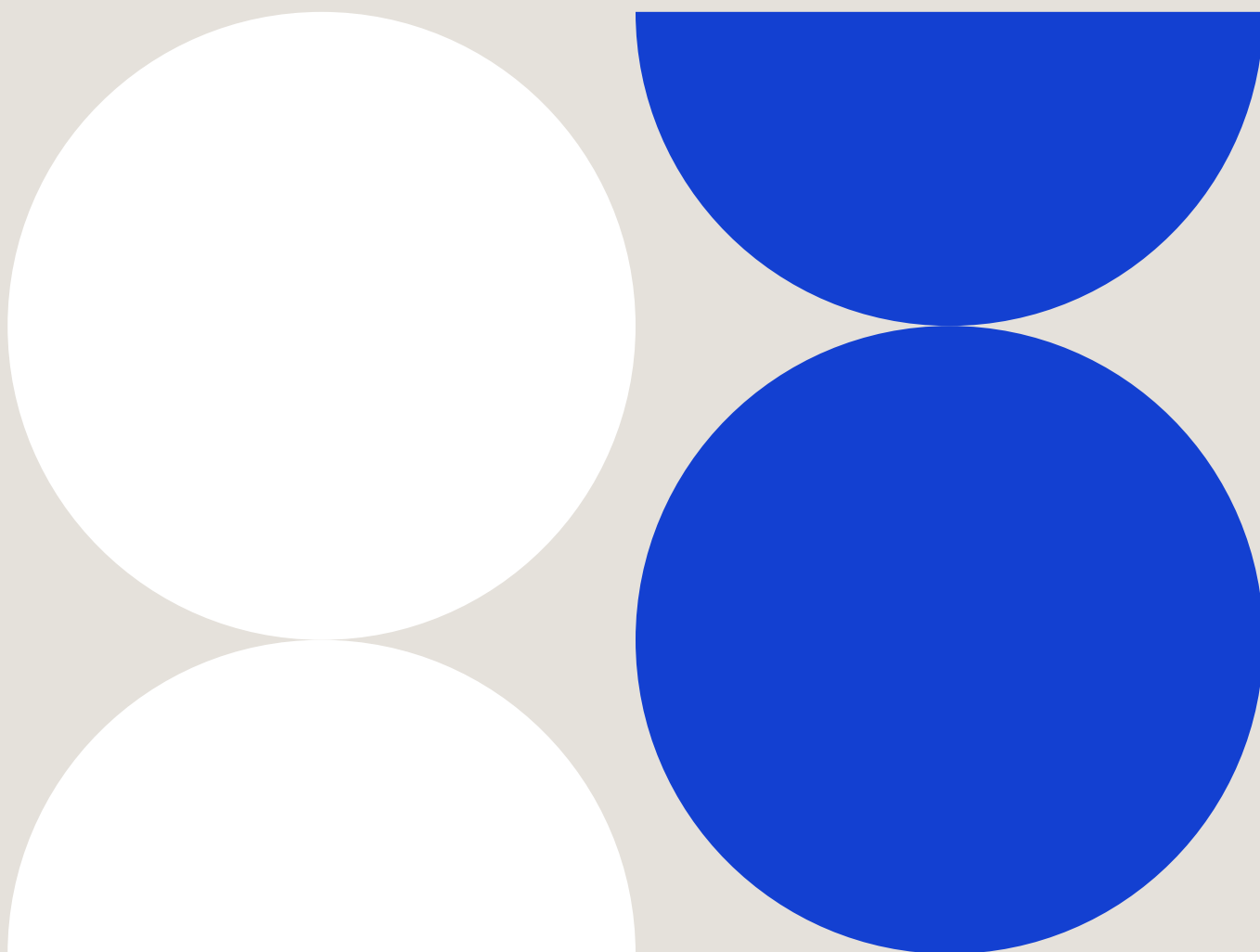

Forskarens syn på publicering med öppen tillgång

En enkätstudie

Forskares syn på publicering med öppen tillgång

En enkätstudie

VR2403
Dnr 5.3-2023-07144
ISBN 978-91-89845-03-9

Swedish Research Council
Vetenskapsrådet
Box 1035
SE-101 38 Stockholm, Sweden

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning.....	5
Summary.....	7
Rekommendationer.....	9
Inledning	10
Bakgrund och syfte	10
Tidigare studier om forskares förutsättningar för att publicera med öppen tillgång	10
Frågeställningar	11
Metod	12
Avgränsningar.....	13
Resultatsammanställning	14
Beskrivning av respondenterna.....	14
Bakgrundsinformation om respondenterna.....	14
Majoriteten publicerar med öppen tillgång.....	17
Öppna tidskrifter och hybridpublicering vanligast	18
Små skillnader mellan lärosäten	20
Små skillnader mellan anställningskategorier	21
Finansiering en viktig fråga för forskarna	22
Många kan tänka sig att använda publiceringsplattformar	24
Majoritet ser positiva effekter av öppen tillgång	25
Referenser.....	28
Bilaga 1. Information om respondenterna.....	29
Bilaga 2. Bortfallsanalys för enkätresultat	33
Fördelning av kön	33
Fördelning efter forskningsämnesområde.....	33
Fördelning efter lärosäte (organisationstillhörighet)	34
Fördelning efter anställningsform.....	37
Bilaga 3. Definitioner av förekommande begrepp	39
Bibsamkonsortiet	39
DOAJ	39
Helt öppna tidskrifter/öppna tidskrifter/open access	39
Hybridtidskrift	39
Journal impact factor	39
Läs- och publiceringsavtal/transformativa avtal	39
Parallellpublicering.....	40
Publiceringsplattform.....	40
Svenska listan/Swepub	40

Förord

Vetenskapsrådet anser att alla ska ha tillgång till forskningsresultat som finansieras av allmänna medel eftersom det gynnar både forskningen och ett kunskapsintensivt samhälle. Vi deltar i den nationella dialogen mellan forskare, forskningsfinansiärer, bibliotek och lärosätesledningar, och i det internationella arbetet, bland annat via Science Europe. Redan 2010 införde Vetenskapsrådet riktlinjer för publicering med öppen tillgång och gav forskare som beviljats forskningsbidrag möjlighet att använda bidraget för att betala avgifter för publicering i helt öppna tidskrifter, respektive i hybridtidskrifter. Riktlinjerna har utvecklats och förändrats över tid, i samklang med utvecklingen på området.

En viktig del i Vetenskapsrådets arbete med frågan om öppen tillgång handlar om att samla kunskap om forskares erfarenheter och strategier: vad tycker forskare fungerar väl, och vad kan förbättras?

Föreliggande rapport är baserad på en enkät riktad till forskare verksamma vid svenska lärosäten där forskarna har fått besvara frågor om hur de ser på sina förutsättningar för att publicera med öppen tillgång. Antalet enkätsvar uppgår till 1 225, vilket ger en svarsfrekvens på knappt 30 procent. Vidare finns det en övervikt av seniora forskare i respondentgruppen. Sammantaget innebär detta att utfallet ska tolkas med försiktighet.

Studien är ett samarbete mellan Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen. Den kan med fördel läsas tillsammans med den studie som Vetenskapsrådet publicerade hösten 2022, som bland annat undersökte forskarnas publiceringsmönster, baserat på data från Web of Science. (Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång - med fokus på Sverige, Vetenskapsrådet 2022).

Ytterligare en studie är under arbete, där vi analyserar publiceringsplattformar och dessas funktionalitet. Studien planeras att publiceras under 2024. Tillsammans ger de tre studierna ett kunskapsunderlag som kan användas i den framtida utvecklingen och diskussionen om publicering med öppen tillgång.

Stockholm, 12 februari 2024

Katarina Bjelke

Generaldirektör, Vetenskapsrådet

Sammanfattning

Rapporten är en redovisning av en enkät som Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen skickade till 4 309 forskare som tidigare sökt bidrag från de tre organisationerna. Syftet med enkäten är att samla in uppgifter direkt från forskare verksamma vid svenska lärosäten och andra organisationer, för att undersöka hur de ser på sina förutsättningar för att publicera med öppen tillgång.

Enkäten resulterade i 1 225 svar, vilket ger en svarsfrekvens på knappt 30 procent och i respondentgruppen finns en övervikt av seniora forskare. Givet detta måste utfallet tolkas med försiktighet. Samtidigt visar en bortfallsanalys att enkätens resultat enligt Vetenskapsrådets bedömning ändå kan bidra med insikter om forskares förutsättningar för att publicera med öppen tillgång.

Det vanligaste sättet att publicera med öppen tillgång är enligt enkätsvaren att publicera i helt öppna tidskrifter (72 procent). Publicering i hybridtidskrifter är också vanligt förekommande (45 procent). Knappt 30 procent av de forskare som har besvarat enkäten uppger att de använder parallellpublicering.

Enligt statistik från Kungliga biblioteket är det dock lika vanligt att forskare vid svenska lärosäten publicerar i hybridtidskrifter, som i helt öppna tidskrifter. Detta ger en osäkerhet kring svaren i vår enkät, och därför väljer vi att redovisa publicering i helt öppna tidskrifter och hybridtidskrifter sammantaget.

Av de 1 225 personer som har svarat på enkäten uppger 81 att de inte har publicerat med öppen tillgång under perioden 2021 till och med 2022 (avgränsningen finns i instruktionen till forskarna). Skälen för detta varierar och eftersom underlaget är begränsat är det svårt att dra någon generell slutsats.

Lite drygt hälften anser att publicering med öppen tillgång påverkar forskningen och karriärutvecklingen, medan ungefär en fjärdedel menar att publicering med öppen tillgång inte har någon påverkan. Skillnaderna mellan forskningsämnesområdena är små. Bland de forskare som ser en påverkan har majoriteten valt alternativet att publicering med öppen tillgång påverkar spridningen positivt (86 procent), och kan ge fler citeringar (77 procent). En mindre grupp har svarat att det kan ge en negativ påverkan på forskningens kvalitet, respektive negativ påverkan på forskares meritering (12 respektive 13 procent).

När frågor ställdes om vilket stöd forskarna önskar få för att kunna publicera med öppen tillgång, angavs av en stor majoritet att finansiering av publiceringskostnader är en fråga som är viktig. Drygt tusen av de 1 225 respondenterna, har angett att det är relevant eller mycket relevant.

Det finns en efterfrågan hos drygt hälften av respondenterna om att få information om kvaliteten på helt öppna tidskrifter. Cirka en tredjedel tycker också att alternativet ”ökade incitament för att publicera med öppen tillgång” och ”ökad information om mina rättigheter” (till exempel upphovsrätt), är mycket relevant.

Det finns också, av svaren att döma, en efterfrågan på ökad information om bokförlag som publicerar med öppen tillgång, om författares rättigheter respektive publiceringsplattformarnas funktionalitet.

Ett antal frågor i enkäten behandlar forskarnas inställning till publiceringsplattformar, eftersom sådana ibland framförs som ett alternativ för hur framtida publicering kan utvecklas. Få använder publiceringsplattformar idag, men majoriteten är positiva till att göra det i framtiden, i synnerhet om plattformen tillhandahåller sakkunniggranskning.

Summary

This report covers a survey sent out by Swedish Research Council, Riksbankens Jubileumsfond, and the Foundation for Baltic and East European Studies to 4 309 researchers who had previously applied for grants from the three organisations. The purpose of the survey was to collect data direct from researchers active at Swedish higher education institutions and other organisations, to investigate how they regard their preconditions for publishing with open access.

The survey resulted in 1 225 responses, resulting in a response frequency of just under 30 per cent, and the respondent group consisted mostly of senior researchers. Given this fact, the outcome must be interpreted with caution. At the same time, drop-out analysis shows that the result of the survey, in the view of the Swedish Research Council, can still contribute insights into the preconditions for researchers to publish with open access.

According to the survey responses, the most common way of publishing with open access is to publish in entirely open journals (72 per cent). Publication in hybrid journals is also common (45 per cent). Just under 30 per cent of the researchers who responded to the survey stated that they use parallel publication.

According to figures from the National Library of Sweden, it is however just as common for researchers at Swedish higher education institutions to publish in hybrid journals as in entirely open journals. This produces a lack of certainty about the responses to our survey, and we have therefore chosen to report on publication in entirely open journals and hybrid journals together.

Of the 1 225 persons who responded to the survey, 81 stated that they have not published with open access during the period 2021 to the end of 2022 (the delimitation is included in the instruction to the researchers). The reasons for this vary and, because the sample is so limited, it is difficult to draw any general conclusion.

Just over half consider that publication with open access impacts on the research and career development, while around one quarter believe that publication with open access does not have any impact. The differences between research fields are small. Among the researchers who see an impact, the majority have chosen the alternative that publishing with open access has a positive effect on dissemination (86 per cent) and can give rise to more citations (77 per cent). A smaller group responded that it might have a negative effect on research quality, or a negative effect on researchers' accumulation of merit (12 and 13 per cent respectively).

When asked about the support researchers would like to see to enable publication with open access, a large majority stated that funding of publication

costs is an important issue. Around 1 000 of the 1 225 respondents stated that it is relevant or very relevant.

There is a request from just over half the respondents to receive information about the quality of entirely open journals. Around one third also consider that the alternative “increased incentives for publishing with open access” and “increased information about my rights” (for example copyright), is very relevant.

Judging from the responses, there is also a demand for increased information about book publishers that publish with open access, as well as about authors’ rights and the functionality of the publication platforms.

A number of questions in the survey deal with the researchers’ attitudes to publication platforms, as these are sometimes put forward as alternatives to how future publication may develop. Few use publication platforms today, but the majority are positive towards doing so in the future, in particular if the platform provides peer review.

Rekommendationer

Med utgångspunkt i de svar som forskare har lämnat i enkätundersökningen lämnar Vetenskapsrådet följande rekommendationer:

- Förbättra informationen om vilka alternativ forskare har för att publicera med öppen tillgång. Det gäller till exempel olika former av öppen tillgång; om författares rättigheter och om publiceringsplattformars funktionalitet.
- Det finns en osäkerhet hos de forskare som har besvarat enkäten om de helt öppna tidskrifternas kvalitet vad gäller granskning och publiceringsstrategier. Aktörer i forskningssystemet bör därför ge stöd till initiativ som till exempel Directory of Open Access Journals (DOAJ) och ”Svenska Listan”. Båda visar på tidskrifter som garanterar en tillförlitlig peer review.
- En av de viktigaste aspekterna är enligt enkätsvaren finansieringen av öppen tillgång. Forskningssystemet behöver lösa finansieringen av publiceringsavgifter så att avgifterna inte hindrar enskilda forskare från att publicera med öppen tillgång.
- Utred och diskutera frågan om forskningssystemet kan ge ökade incitament för att publicera med öppen tillgång. Cirka en tredjedel av respondenterna anser att det är relevant. Arbetet kan ske inom ramen för den dialog om utvecklingen av öppen tillgång som förs nationellt och internationellt mellan forskare, forskningsfinansiärer, bibliotek och lärosätesledning.

Inledning

Bakgrund och syfte

De forskningsfinansiärer som står bakom enkäten, Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen, verkar för att öppen tillgång till publikationer ska bli en naturlig del av forskningsprocessen. Till exempel har samtliga finansiärer riktlinjer som innebär att de forskare som beviljas bidrag ska publicera sina forskningsresultat med öppen tillgång. Riktlinjerna uppdateras vid behov för att både följa och bidra till utvecklingen av området. Finansiärerna deltar också i dialogen om utvecklingen av öppen tillgång som förs nationellt och internationellt mellan forskare, forskningsfinansiärer, bibliotek och lärosätesledning. Syftet är att bidra till en kulturförändring och stärka incitamenten för öppen tillgång.

För att undersöka forskares inställning till både dagens och morgondagens publiceringslandskap, samt få en uppfattning om hur forskare ser på sina förutsättningar att publicera med öppen tillgång har de tre forskningsfinansiärerna under 2023 ställt en rad frågor till forskare vid svenska lärosäten. Svaren kan vara relevanta för att stödja forskare generellt inom ramen för öppen tillgång till publikationer, men underlaget kan även vara viktigt i finansiärernas strategiarbete.

Tidigare studier om forskares förutsättningar för att publicera med öppen tillgång

Gruppen forskningsfinansiärer har i en tidigare studie undersökt hur forskare vid svenska lärosäten hanterar och bidrar till utvecklingen av öppen tillgång till publikationer. 2016–2017 genomfördes en uppföljning av finansiärernas krav om öppen tillgång i samarbete mellan Vetenskapsrådet, Formas, Forte, Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen. I en enkät ställdes frågor om publicering med öppen tillgång, med ett visst fokus på vilka kostnader forskaren hade haft. Enkäten besvarades av totalt 426 respondenter varav 46 procent uppgav humaniora-samhällsvetenskap, inklusive utbildningsvetenskap, som forskningsämnesområde. Två tredjedelar av forskarna svarade att de publicerar sig i helt öppna tidskrifter eller i hybridtidskrifter, där det förstnämnda var något vanligare. Ungefär var femte forskare hade valt att parallellpublicera. De flesta forskare som svarade på enkäten ställde sig positiva till publicering med öppen tillgång. Ett argument var att detta gynnar samhället eftersom

forskningsresultaten får bättre spridning och kan generera ökad samverkan. Andra respondenter pekade på problem med meritering och finansiering.¹

Under 2022 publicerade Vetenskapsrådet en rapport om forskares förutsättningar för öppen tillgång till publikationer utifrån tillgängliga publikationsdata i Web of Science, Swepub, Svenska listan och Norska listan.² Rapporten gav även rekommendationer för hur Vetenskapsrådets riktlinjer för öppen tillgång till publikationer kunde utvecklas vilket förde med sig att myndigheten under hösten 2022 beslutade om justerade riktlinjer för de forskare som erhåller bidrag från Vetenskapsrådet.

2022 års studie visade att forskare vid svenska lärosäten i hög grad publicerar sig i tidskrifter som lärosätena via Bibsamkonsortiet har så kallade läs- och publiceringsavtal med (även benämnda som transformativa avtal). En slutsats var att avtalen väsentligt bidrar till att Sverige har en internationellt sett mycket hög andel vetenskapliga artiklar som är öppet tillgängliga, inte mindre än 82 procent av publiceringarna hade någon form av öppen tillgång, enligt studien.³

Vetenskapsrådets studie från 2022 visade också att många forskare inom medicin och hälsa respektive lantbruksvetenskap och veterinärmedicin publicerar i helt öppna tidskrifter, medan forskare inom andra forskningsämnesområden i lägre utsträckning väljer den formen. Orsakerna till skillnaderna är inte kända. Vidare konstaterades att endast en liten del av forskarna vid svenska lärosäten parallellpublicerar, enligt de källor som användes för studien.⁴

Kungliga biblioteket har publicerat flera rapporter med anknytning till det samordningsuppdrag kring öppen tillgång till publikationer som myndigheten har från regeringen. Här finns en bred framställning som omfattar väsentligt fler aspekter av utvecklingen än vad som är fallet i föreliggande rapport varför den som söker en bredare information om utvecklingen hänvisas dit.⁵

Frågeställningar

Med den här enkätstudien vill vi utreda vilka drivkrafter eller hinder som finns för publicering med öppen tillgång: Vad ser forskarna är vinsterna med öppen

---

¹ Rapport om open accesspublicering hos fem forskningsfinansiärer: Formas, Forte, Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet och Östersjöstiftelsen. April 2017.

² Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång – med fokus på Sverige. Vetenskapsrådet 2022.

³ Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång – med fokus på Sverige. Vetenskapsrådet 2022.

⁴ Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång – med fokus på Sverige. Vetenskapsrådet 2022.

⁵ Kungliga biblioteket. Samverkan och utveckling (webbsida).

tillgång, och vilka eventuella problem upplever de? Vilket stöd önskar forskarna att få från finansiärer och/eller andra aktörer?

Ett antal frågor i enkäten behandlar forskarnas inställning till publiceringsplattformar, eftersom sådana ibland framförs som ett alternativ för hur framtida publicering kan utvecklas. Parallellt med denna studie har Riksbankens Jubileumsfond lämnat ett bidrag till en forskare för att under 2023 kartlägga ett antal internationella publiceringsplattformar för att öka kunskaperna om dessas funktion.⁶

Metod

Enkäten skickades ut i mars 2023 från Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet och Östersjöstiftelsen, till forskare verksamma huvudsakligen vid svenska lärosäten. Den innehöll två delar. En del om öppen tillgång till publikationer och en del om öppen tillgång till forskningsdata. I denna redovisning behandlas den del som rör öppen tillgång till publikationer.⁷ Enkätfrågorna togs fram av Vetenskapsrådet i konsultation med Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen under januari och februari 2023, och synpunkter på frågorna hämtades från andra aktörer⁸. Den slutliga utformningen av enkätfrågorna har Vetenskapsrådet ansvarat för.

Enkäten skickades till alla forskare som ansökte om forskningsbidrag hos Riksbankens Jubileumsfond och Vetenskapsrådet 2022. Östersjöstiftelsen gjorde ett urval som bestod av forskare som hade beviljats forskningsbidrag mellan 2019 och 2022. Vetenskapsrådet kompletterade populationen av respondenter med andra typer av bidragsformer för att öka antalet respondenter inom forskningsämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin med syftet att få en bredare respondentgrupp. Det kom dock in få svar. Av det skälet redovisas inte statistik för forskningsämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin när svaren är uppdelad efter forskningsämnesområde.

Enkätsvaren redovisas i rapporten uppdelat per forskningsämnesområde eftersom det är känt att publiceringstraditionerna skiljer sig och därmed kan också forskarnas behov skilja sig åt. Ett exempel är att det inom humaniora finns en mer diversifierad publiceringstradition. Många forskare som är verksamma inom humaniora publicerar såväl artiklar, kapitel i antologier och monografier, både vetenskapliga och populärvetenskapliga. Inom flera andra forskningsområden dominerar artiklar i vetenskapliga tidskrifter. Inom vissa är det viktigt för forskare att publicera i högciterade tidskrifter, för andra är den frågan inte lika relevant. Förutom att svaren redovisas per forskningsämnesområde har materialet fördelats på organisationstillhörighet och anställningsform, när det anses vara relevant.

---

⁶ Gustav Nelhans, universitetslektor, högskolan i Borås, utreder frågan.

⁷ Enkät delen om forskningsdata redovisas i ”Öppen tillgång till forskningsdata – en kartläggning, analys och bedömning Vetenskapsrådets 2023.

⁸ Vetenskapsrådet skickade frågorna till Kungliga biblioteket, Formas och Forte.

Avsikten med enkätundersökningen var inte att kontrollera huruvida forskare med pågående finansiering följer finansiärernas villkor. Enkätmaterialet röjer inte respondenternas identitet och redovisas endast i aggregerad form.

Totalt skickades enkäten till 4 309 forskare från olika typer av organisationer, men till största delen till forskare verksamma vid svenska lärosäten. Den respondentgrupp som hämtades i Vetenskapsrådets ärendehanteringssystem utgör 81 procent, resterande adresser hämtades från Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen.

Avgränsningar

Analysen om öppen tillgång till publikationer begränsas till den svenska kontexten; enkätundersökningen är begränsad till att undersöka förutsättningarna för forskare verksamma vid svenska lärosäten eller svenska organisationer.

Sammantaget finns idag flera aktörer som samlar data om forskares kostnader för öppen tillgång till publikationer, direkta frågor om kostnader har därför inte ställts i enkäten. Bibsamkonsortiet samlar data kring kostnader för de avtal som lärosätena ingår med förlagen. Även lärosäten och forskningsfinansiärer har följt upp kostnader för öppen tillgång, bland annat via de ekonomiska redovisningar som forskare med beviljade bidrag återrapporerar varje år.

Resultatsammanställning

Beskrivning av respondenterna

Bakgrundsinformation om respondenterna

Antalet respondenter uppgick till 1 225 vilket innebär en svarsfrekvens på 28,4 procent. Respondenterna har analyserats utifrån olika kategorier som kön, anställningskategori, karriärålder, organisationstillhörighet och forskningsämnesområde i förhållande till det totala urvalet. I det här avsnittet ges en övergripande information om respondenterna. För detaljer se bilaga 1.

I gruppen respondenter kan vi konstatera att det finns en jämn spridning vad det gäller representation av kön, karriärålder, lärosäten och forskningsämnesområden. När det gäller anställningskategori är det däremot en övervikt i respondentgruppen professor (40 procent) medan övriga anställningskategorier i högre grad motsvarar fördelningen på nationell nivå, som till exempel lektor (31 procent) forskaranställning (15 procent) och biträdande lektor (4 procent).⁹

Enkäten skickades till forskare som tidigare sökt bidrag från Vetenskapsrådet (VR), Riksbankens Jubileumsfond (RJ) respektive Östersjöstiftelsen (ÖS), de tre organisationer som är enkätens avsändare. I den gruppen var andelen män högre än andelen kvinnor. Detta reflekteras i att fler män än kvinnor har besvarat enkäten (58 respektive 39 procent). Övriga (3 procent) har antingen inte svarat på frågan om juridiskt kön, alternativt valt svarsalternativet att inte ange kön.

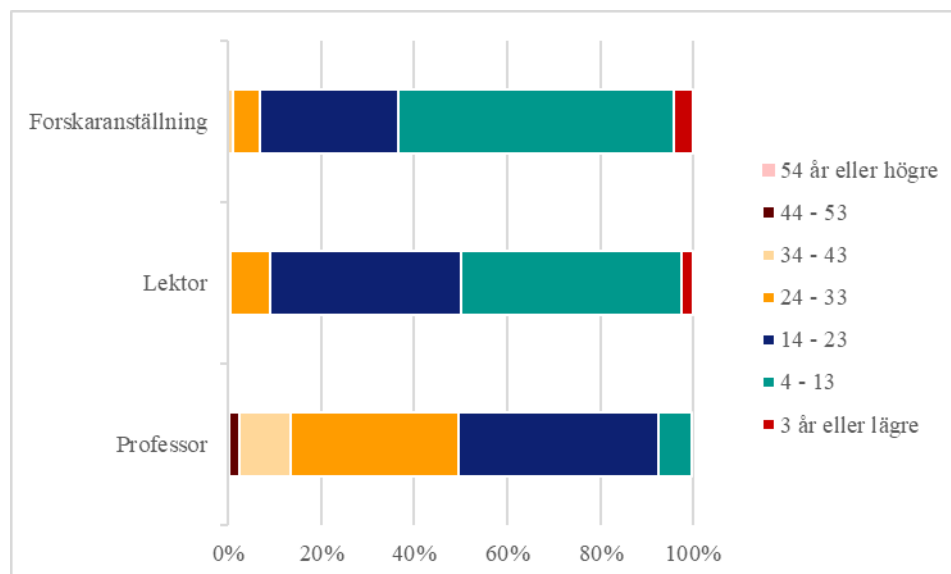
De två största grupperna har en karriärålder (antal år efter disputation) mellan 4 och 13, respektive 14 och 23 år. Det är få respondenter som har en högre karriärålder än 34 år.

Jämför man karriärålder med anställningskategori (se figur nedan) framkommer att samtliga med en karriärålder högre än 34 år har en anställning som professor, men det finns också en mindre grupp professorer (7 procent) som har en karriärålder om endast 4 till 13 år. Majoriteten professorer finns i den grupp som har en karriärålder från 14 till 23 år. Majoriteten av respondenterna inom anställningskategorin lektor respektive forskaranställning har en karriärålder från 4 till 13 år.

---

⁹ Universitet och högskolor: årsrapport 2022, Högskolans personal, 2022, sidorna 83–98. Stockholm: Universitetskanslersämbetet.

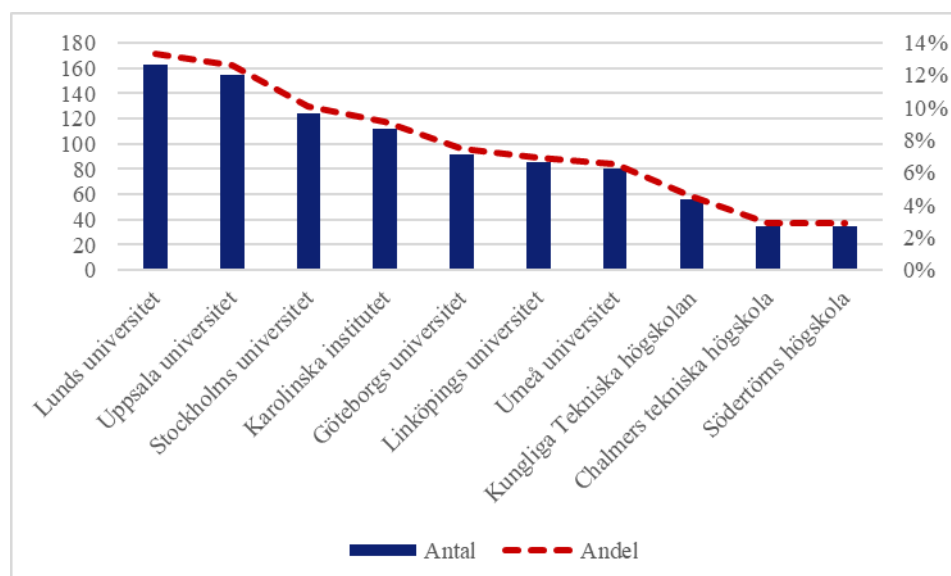
Figur 1. Andel respondenter efter karriärålder fördelat efter de mest frekventa anställningsformerna.

Den absoluta majoriteten respondenter är verksamma vid svenska lärosäten (92 procent). Några få anger forskningsinstitut, museer eller myndigheter. 6 procent av respondenterna har inte svarat på frågan.

Den övervägande delen av respondenterna (76 procent) är verksamma vid något av Sveriges större lärosäten. Svarefrekvensen per lärosäte motsvarar den procentuella fördelningen av forskare som fick enkäten skickad till sig, med undantag för Södertörns högskola som har en högre svarsfrekvens (se Bilaga 2).

Figur 2. Antal och andel respondenter vid lärosäten med flest respondenter. Staplarna visar antal och linjer andelar.

Större delen av respondenterna (61 procent) har inte haft uppdrag som redaktör för en vetenskaplig tidskrift under perioden 2013–2023. 38 procent av respondenterna har haft eller har uppdrag som redaktörer i vetenskapliga

tidskrifter: 15 procent vid prenumerationsbaserade tidskrifter, 22 procent vid helt öppna tidskrifter som publicerar allt material med öppen tillgång. En procent har inte besvarat frågan.

Fördelningen av respondenter återspeglar i hög grad fördelningen av andel personer och heltidsekvivalenter inom FoU-verksamhet i universitets- och högskolesektorn¹⁰ med ett undantag, fler respondenter är verksamma inom humaniora och konst respektive samhällsvetenskap. Detta förklaras av att en del respondenter nåddes via adresser som hämtades från Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen, som huvudsakligen finansierar dessa forskningsämnesområden.

Tabell 1. Fördelning av antal och andel respondenter efter forskningsämnesområdet samt andel personer inom FoU-verksamhet i universitet och högskolor i Sverige (SCB).

Forskningsämne	Antal respondenter	Andel respondenter	Andel personer inom FoU-verksamhet
Naturvetenskap	315	26%	22%
Teknik	109	9%	13%
Medicin och hälsovetenskap	281	23%	26%
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	13	1%	3%
Samhällsvetenskap	313	26%	25%
Humaniora och konst	194	16%	10%
Totalt antal respondenter	1225	100%	100%

Det är en god representation i gruppen respondenter när det gäller forskningsämnesområden. 26 procent representerar naturvetenskap respektive samhällsvetenskap följt av medicin och hälsovetenskap (23 procent). Lägst andel

¹⁰ SCB 2023

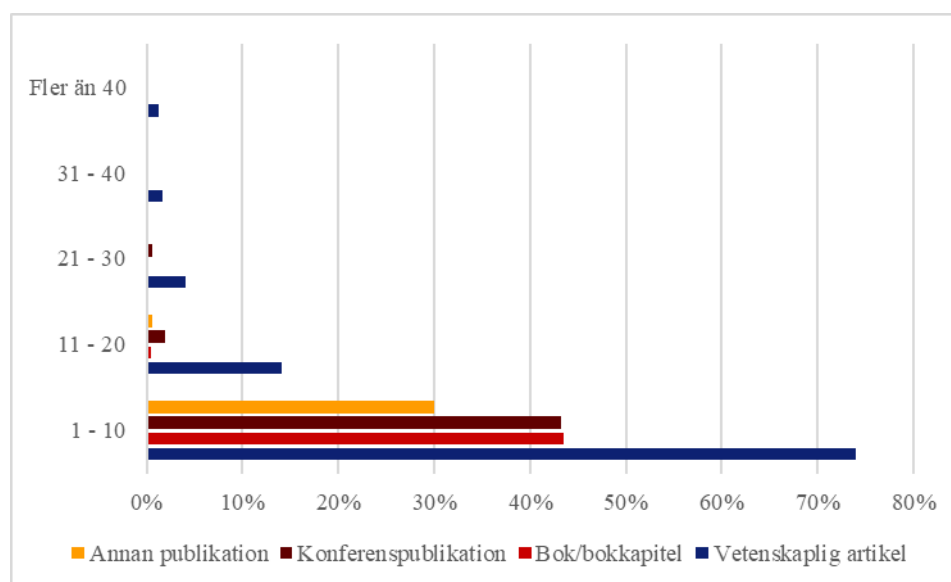

respondenter finns inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin vilket procentuellt avspeglar populationen i enkätutskicket.

Majoriteten publicerar med öppen tillgång

Respondenterna fick frågan om hur många publikationer de hade medverkat i under 2021 och 2022 fördelat på vetenskaplig artikel, bok/bokkapitel, konferenspublikation och ”annan publikation”. Den största andelen respondenter hade publicerat upp till 10 publikationer, (78 procent vetenskapliga artiklar, 44 procent bok/bokkapitel och 43 procent konferenspublikationer). 14 procent uppgav att de hade publicerat mellan 11 och 20 publikationer och 7 procent angav 21 eller fler publikationer under den angivna perioden.

Figur 3. Andel respondenter fördelat efter typ av publikation och antal publikationer de har redovisat i enkäten. Andelen är baserad på det totala antalet respondenter (flervalsalternativ).

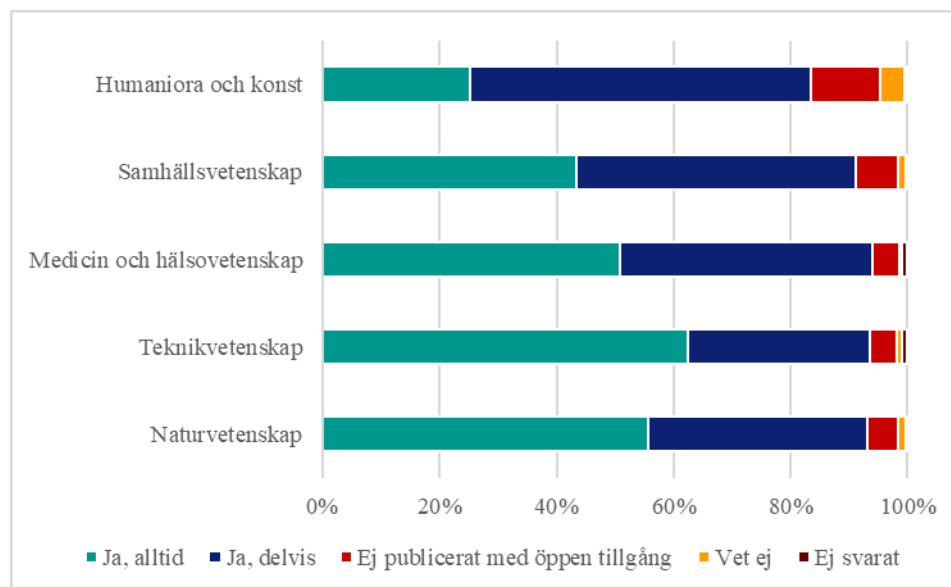
En stor majoritet, 94 procent, känner helt eller delvis (62 respektive 32 procent) till vilka krav som finns om öppen tillgång till publikationer hos relevant finansiär.

Majoriteten svarar att de publicerar med öppen tillgång. 47 procent anger att de alltid publicerat med öppen tillgång under de senaste två åren, medan 44 procent uppgiver att de delvis har publicerat med öppen tillgång. 8 procent svarar nej eller vet ej.

Totalt har 91 procent uppgett att de alltid eller delvis publicerar med öppen tillgång. Om vi fördelar svaren per forskningsämnesområde framkommer att fler än 50 procent av respondenterna inom naturvetenskap, teknikvetenskap samt medicin och hälsovetenskap anger att all publicering de givna åren har varit med öppen tillgång. Lägst andel respondenter som anger att de har publicerat allt med öppen tillgång finns inom humaniora och konst (25 procent). Detta kan möjligen

förklaras av olika publiceringskulturer, till exempel har öppen tillgång till bokpublicering inte utvecklats i samma takt som artikelpublicering.

Figur 4. Andel respondenter som har publicerat med öppen tillgång fördelat per forskningsämnesområde.

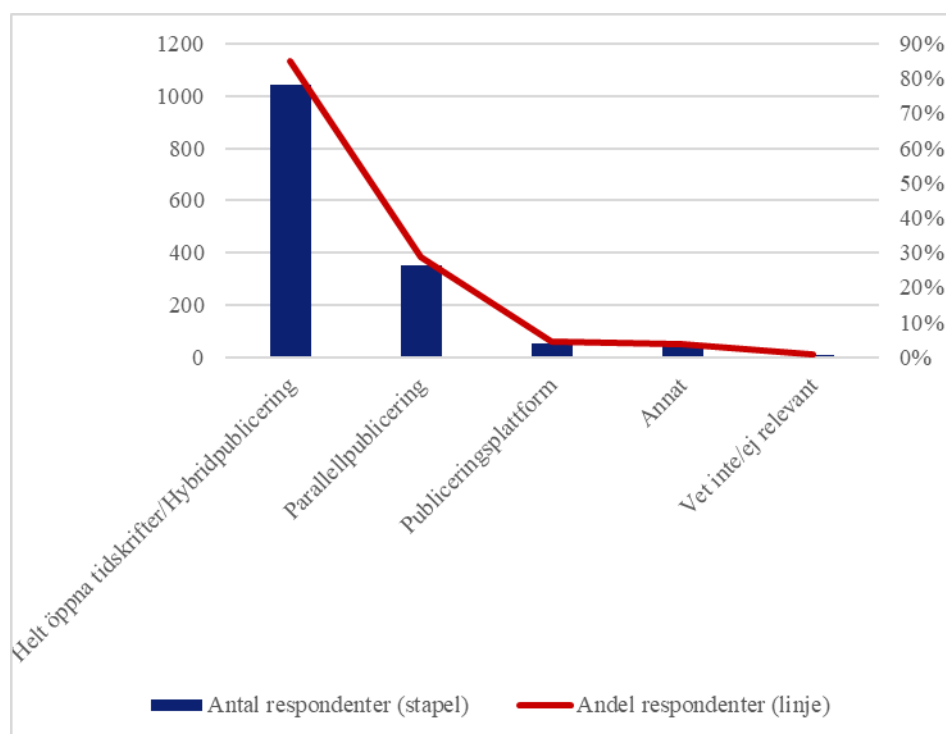
Öppna tidskrifter och hybridpublicering vanligast

Det vanligaste sättet att publicera med öppen tillgång är enligt enkätsvaren att publicera i helt öppna tidskrifter (72 procent). Publicering i hybridtidskrifter är också vanligt förekommande (45 procent). Enligt statistik från Kungliga biblioteket är det dock lika vanligt att forskare vid svenska lärosäten publicerar i hybridtidskrifter, som i helt öppna tidskrifter.¹¹ Frågan väcks om respondenterna inte skiljer på hybridpublicering och publicering i helt öppna tidskrifter, eller om de har en lite annan profil när det gäller val av kanal för publicering, jämfört med gruppen forskare vid svenska lärosäten generellt. Möjligen kan frågan ha tolkats som en fråga om forskarens preferenser. Givet att det finns en osäkerhet kring detta väljer vi att redovisa publicering i helt öppna tidskrifter och hybridtidskrifter sammantaget.

Figur 5, 6 och 7 nedan illustrerar vilka former av publicering med öppen tillgång respondenterna har använt under 2020 och 2021.

¹¹ Kungliga bibliotekets årsredovisning 2022 s 50, Forskarens förutsättningar att publicera med öppen tillgång, Vetenskapsrådet 2022.

Figur 5. Former av publicering med öppen tillgång som respondenterna har använt sig av 2021–2022. Totalt antal svarande: 1 225 (flervalsalternativ).

Inom samtliga forskningsämnesområden har helt öppna tidskrifter och hybridpublicering sammantaget varit de vanligaste förekommande publiceringsformerna under de två senaste åren (2021–2022) enligt enkätsvaren.

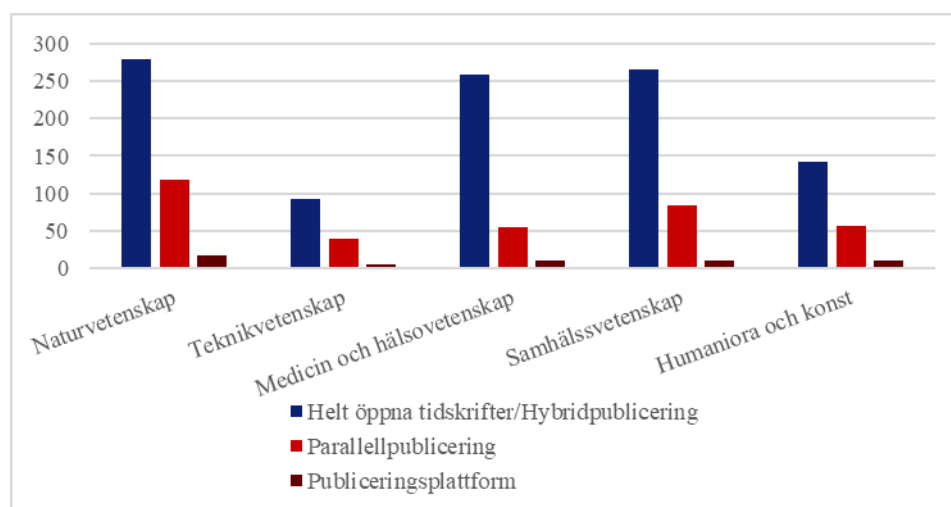
Parallellpublicering är en form av öppen tillgång som cirka 350 respondenter (29 procent) uppger att de har använt sig av, fler inom naturvetenskap och teknik (37 procent), jämfört med humaniora och konst (29 procent), respektive samhällsvetenskap (27 procent). Inom medicin och hälsovetenskap är det få forskare som uppger att de parallellpublicerar sina publikationer (19 procent).

Ett liknande resultat redovisades i en tidigare studie från Vetenskapsrådet¹² medan statistik från Kungliga biblioteket redovisar att parallellpublicering är mindre vanligt än vad enkätsvaren visar. Skillnaderna kan bero på att vi i studien dels redovisar flera olika former av publiceringar, dels att vi har frågat efter publicering med öppen tillgång under de två senaste åren.¹³

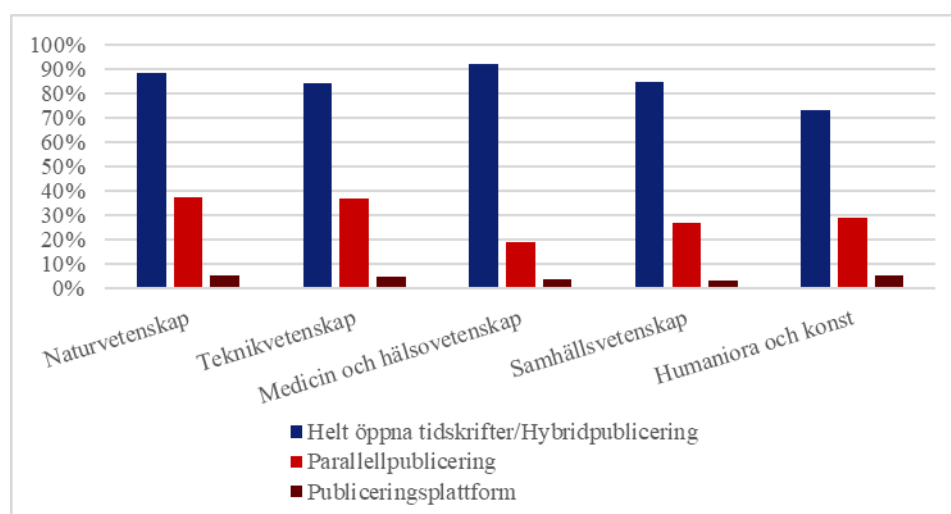
¹² Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång – med fokus på Sverige. Vetenskapsrådet 2022

¹³ Kungliga biblioteket Samordning av arbete för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer redovisning av regeringsuppdrag 2023 Bilaga 7

Figur 6. Antal respondenter efter forskningsämnesområde och användning av publiceringsformer för öppen tillgång (flervalsalternativ).

Figur 7. Andel respondenter fördelat efter publiceringsformer och forskningsämnesområden. Andelen är baserad på antal respondenter inom respektive forskningsämnesområde (flervalsalternativ).¹⁴

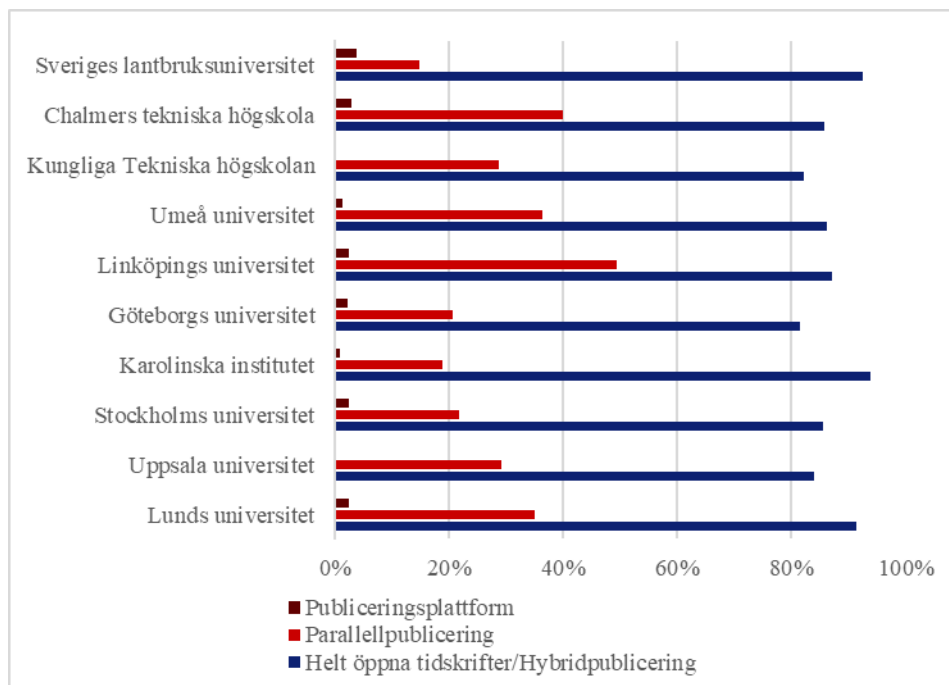

Små skillnader mellan lärosäten

I figur 8 nedan presenteras användningen av publiceringsformer per lärosäte. Likhetera dominerar, den vanligaste formen för publicering med öppen tillgång räknat per lärosäte är helt öppna tidskrifter och hybridpublicering sammantaget, något som gäller för respondentgruppen totalt.

¹⁴ Eftersom respondenterna kunde välja flera publiceringsformer har den procentuella fördelningen baserats på totalt antal respondenter inom varje forskningsämnesområde för att enklare kunna jämföra hur publiceringsformer tillämpas inom varje forskningsämnesområde.

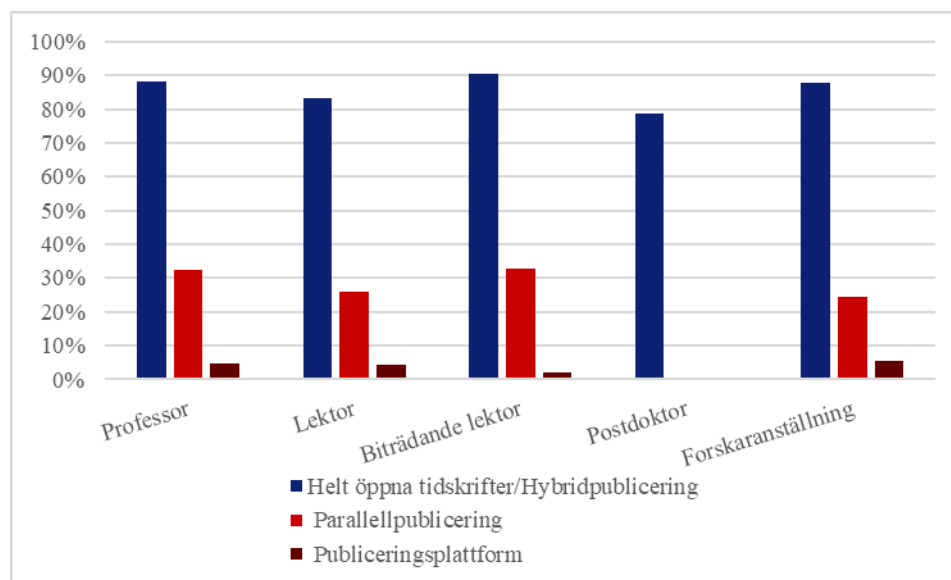
Figur 8. Andel efter antal respondenter per lärosäte och angivna publiceringsformer för de tio lärosäten som har flest respondenter. Andelen är baserad på antal respondenter från respektive lärosäte (flervalsoalternativ).

Små skillnader mellan anställningskategorier

Skillnaderna mellan de olika anställningskategorierna och hur de publicerar är små, de följer det övergripande mönstret, vilket innebär att de helt öppna tidskrifterna tillsammans med hybridpubliceringar dominerar i alla kategorier. Genomgående är det små skillnader mellan anställningskategoriernas användning av de olika publiceringsformerna.

Figur 9. Andel respondenter efter anställningsform och publiceringsform (adjunkter och "annat" ingår ej). Andelen är baserad på antal respondenter i respektive anställningsform (flervalsalternativ).

I enkäten var det möjligt att även ange om publicering med öppen tillgång skett via en publiceringsplattform. Svaren antyder att detta är en form för publicering med öppen tillgång som få forskare använder. Bland det fåtal som använder publiceringsplattformar finns flera inom naturvetenskap.

Finansiering en viktig fråga för forskarna

Av de 1 225 personer som har svarat på enkäten uppger 81 individer att de inte har publicerat med öppen tillgång under perioden 2020 till och med 2021. De vanligaste förklaringarna till varför man inte har publicerat med öppen tillgång är att det inte är vanligt att man gör så inom det egna fältet, eller att respondenten saknar finansiering för att kunna publicera med öppen tillgång.

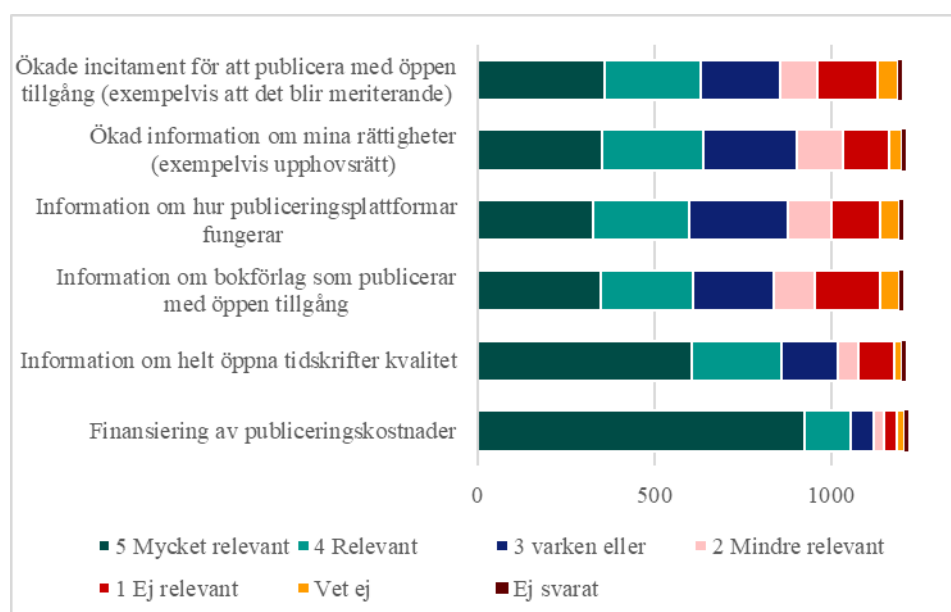
Flertalet respondenter som inte har publicerat med öppen tillgång finns inom forskningsämnesområdena humaniora och konst respektive samhällsvetenskap. Totalt 13 respondenter anger att de saknar relevanta publikationskanaler, 4 inom naturvetenskap, 3 inom samhällsvetenskap, 3 inom humaniora och konst, 2 inom medicin och hälsovetenskap samt 1 inom teknik.

Respondenterna fick möjligheten att lämna fritextsvar och i dessa framkommer ytterligare anledningar till varför de inte har publicerat med öppen tillgång. Till exempel lyfts i flera fall att de inte har publicerat ännu, att data som ligger till grund för artikeln inte är klart för publicering än eller att ingående persondata utgör ett hinder för publicering med öppen tillgång. Andra anger etiska skäl; att förlaget inte medger öppen tillgång (framförallt när det gäller böcker), att en samarbetspartner motsatte sig publicering med öppen tillgång, eller att forskaren inte vill publicera med öppen tillgång eftersom de helt öppna tidskrifterna har vad forskaren uppfattar som lägre kvalitet.

När frågor ställdes om vilket stöd respondenterna vill ha för att kunna publicera med öppen tillgång är finansiering av publiceringskostnader en fråga som uppfattas som ”mycket relevant” av många, liksom alternativet att få information om de helt öppna tidskrifternas kvalitet (se figur 10 nedan).

En stor grupp önskar få mer information. Det gäller information om bokförlag som publicerar med öppen tillgång, information om publiceringsplattformarnas funktionalitet och information om författares rättigheter. Fler än hälften tycker också att alternativet ”ökade incitament för att publicera med öppen tillgång” är mycket relevant eller relevant.

Figur 10. Former av stöd eller incitament som respondenter anser är relevanta för möjligheten att kunna publicera med öppen tillgång. Totalt antal svarande: 1 225 individer.

Forskarna lämnade sammanlagt 85 fritextsvar om vilket stöd de behöver för att publicera med öppen tillgång. Flera nämner vikten av att det finns finansiering för publicering med öppen tillgång (11 kommentarer). Läs- och publiceringsavtalen omnämns i positiva termer. Några tar upp den makt som de menar att tidskrifterna har i systemet: dessa uppfattas som ett hinder för att kunna publicera med öppen tillgång (8 kommentarer). Flera uppger att de vill publicera i helt öppna tidskrifter av hög kvalitet, men menar att sådana saknas. Några (3 kommentarer) handlar om att det finns ett problem med så kallade ”predatory journals” (”rovtidskrifter” på svenska). Ytterligare några (5 personer) skriver att de önskar få mer praktiskt stöd för att kunna publicera med öppen tillgång, några nämner att de vill få stöd från lärosätets bibliotek, andra pekar på tidskrifterna.

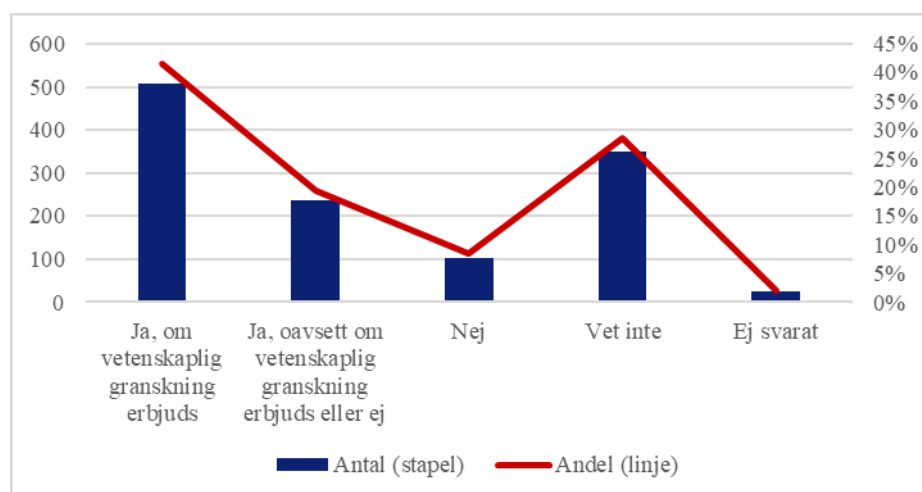
Många kan tänka sig att använda publiceringsplattformar

Publiceringsplattformar kan vara en av flera lösningar för att nå målet om öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Av det skälet ställs frågor i enkäten om forskares inställningar till att använda publiceringsplattformar.

I frågan om respondenterna kunde tänka sig att publicera på en publiceringsplattform (även) i framtiden är majoriteten positiva (61 procent), framförallt om det ingår vetenskaplig granskning av det som publiceras. Endast 8 procent svarar nej och en tredjedel ”vet inte”.

I fritextsvar är det flera som anger olika publiceringsplattformar som de redan använder sig av: Arxiv, bioRxiv och Research Gate.

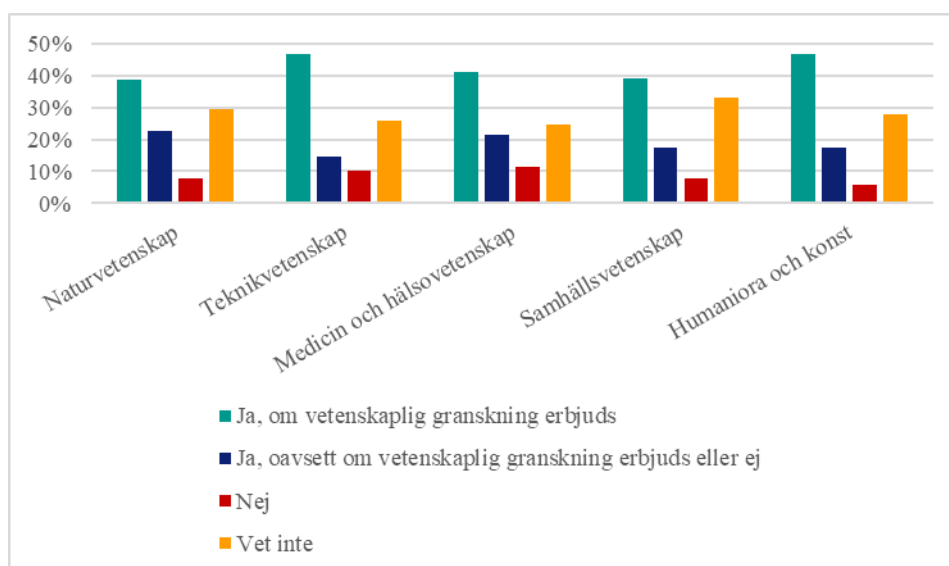
Figur 11. Antal och andel respondenter som kan tänka sig publicera på en publiceringsplattform (även) i framtiden. Staplarna visar antal och linjer andelar.

Svaren på frågan om benägenheten att använda sig av publiceringsplattformar i framtiden fördelades även per forskningsämnesområde. Resultaten visar att det finns en relativt jämn fördelning mellan forskningsämnesområden. Få svarar nej på frågan, och det gäller alltså alla forskningsämnesområden. Mest positiva är andelen forskare inom teknikvetenskap respektive humaniora och konst med 47 procent som svarar ”ja”. Det finns också många som är osäkra, inom samtliga forskningsämnesområden svarar en relativt stor grupp, 25–30 procent, att de inte vet om de kan tänka sig att publicera på en publiceringsplattform (även) i framtiden.

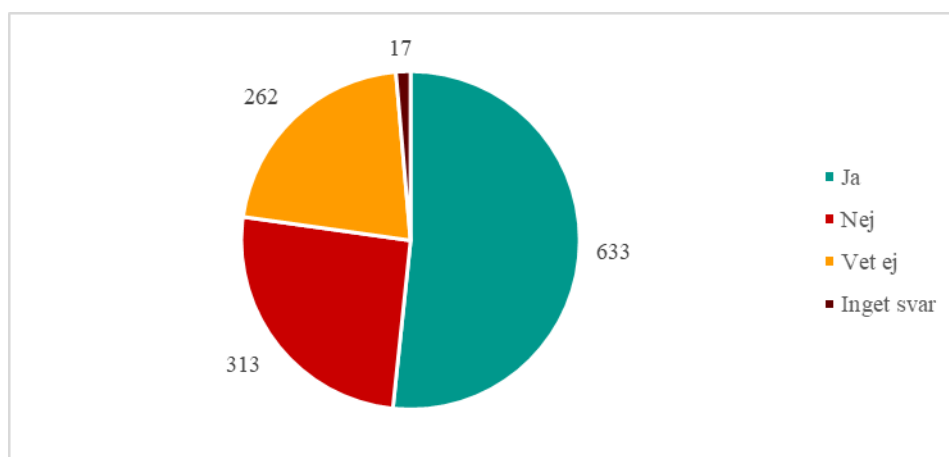
Figur 11b. Andel respondenter som kan tänka sig att publicera på en publiceringsplattform (även) i framtiden efter forskningsämnesområde.

Majoritet ser positiva effekter av öppen tillgång

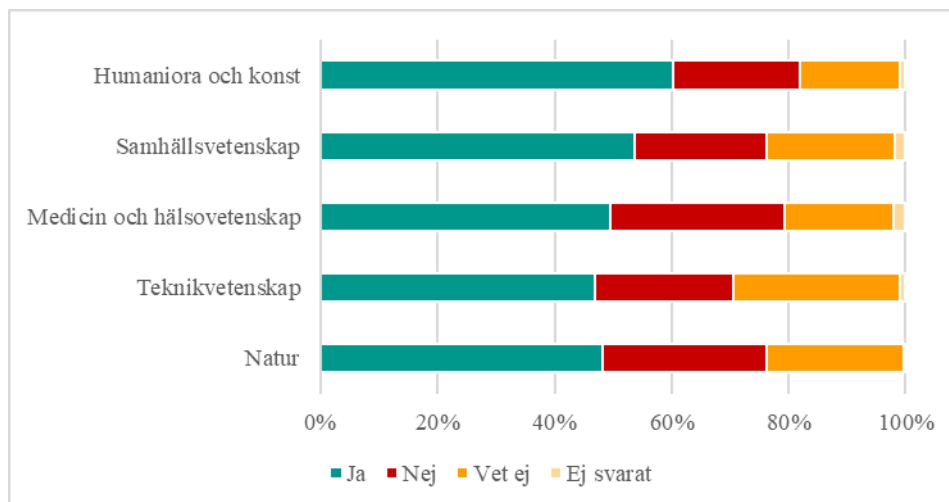
Lite drygt 50 procent av respondenterna anser att publicering med öppen tillgång påverkar forskningen och karriärutvecklingen, medan 26 procent menar att publicering med öppen tillgång inte har någon påverkan. Övriga svarar ”vet ej”. Skillnaderna mellan forskningsämnesområden är små.

Figur 12. Påverkar publicering med öppen tillgång forskningen och forskarens karriärutveckling. Totalt antal svarande: 1 225 individer.

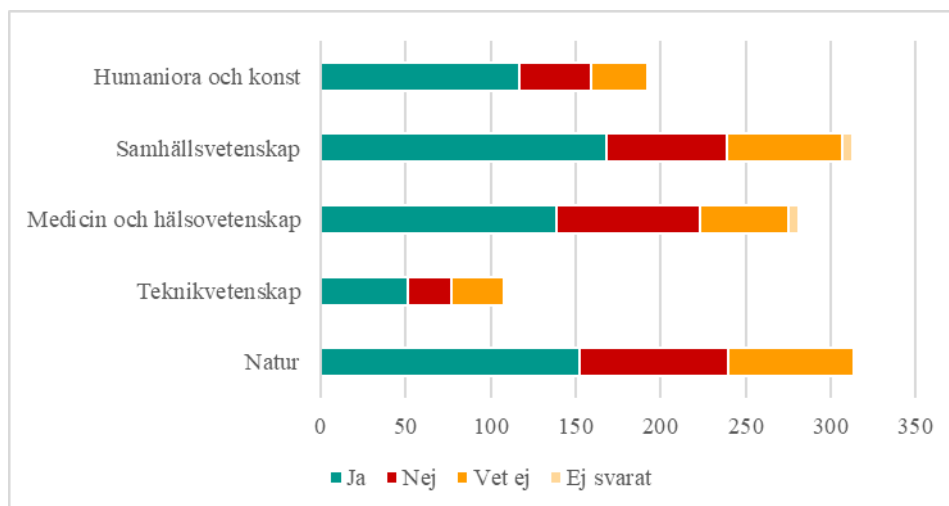

Figur 13 och 14 visar respondenternas uppfattning om hur publicering med öppen tillgång påverkar forskningen och forskarens karriär, fördelat på forskningsämnesområde. Resultaten visar att det finns en relativt jämn fördelning mellan forskningsämnesområdena, det skiljer 12 procent från lägst till högst i den grupp som svarat ja. Humaniora och konst ligger högst, och teknik ligger lägst.

Figur 13. Påverkar publicering med öppen tillgång forskningen och forskarens karriärutveckling, fördelning av andel respondenter efter forskningsämnesområde. Totalt antal svarande: 1 225 individer.

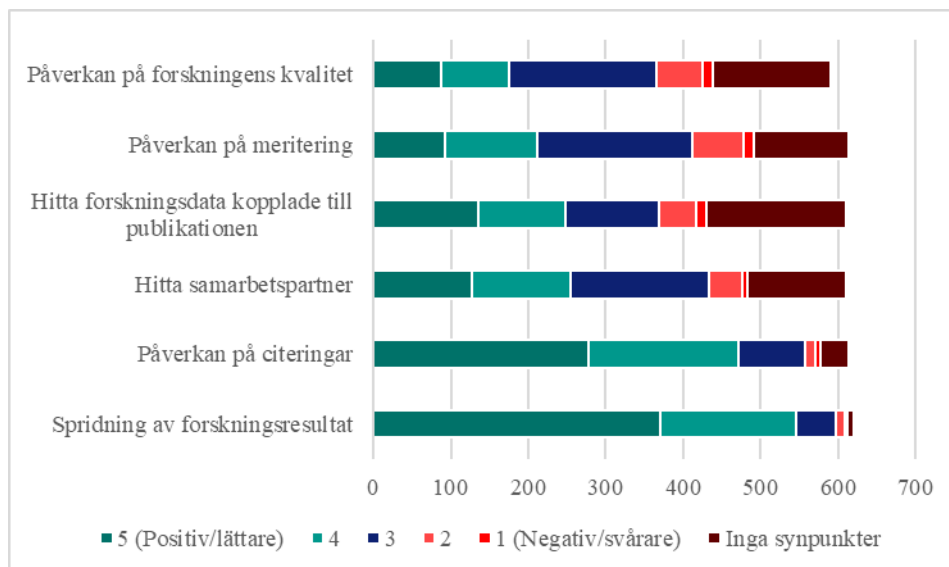

Figur 14. Påverkar publicering med öppen tillgång forskningen och forskarens karriärutveckling, fördelning av antal respondenter efter forskningsämnesområde. Totalt antal svarande: 1 225 individer.

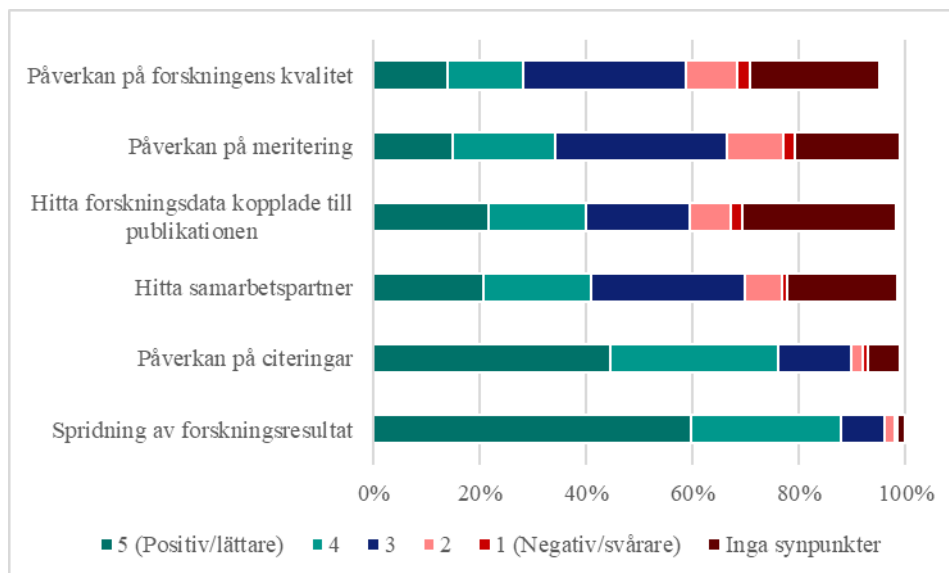

Bland de forskare som ser en påverkan svarar majoriteten att publicering med öppen tillgång påverkar spridningen av forskningsresultat positivt, och har en positiv påverkan på antalet citeringar. Många svarar också ”varken eller” på flera delfrågor, till exempel på den om publicering med öppen tillgång påverkar forskningens kvalitet. Det är få som har svarat att publicering med öppen tillgång påverkar negativt eller försvårar.

Figur 15. På vilket sätt påverkar publicering med öppen tillgång forskningen och forskarens karriärutveckling, redovisat i antal respondenter. Totalt antal svarande: 621 individer.

Figur 16. På vilket sätt påverkar publicering med öppen tillgång forskningen och forskarens karriärutveckling, redovisat i andelar. Totalt antal svarande: 621 individer.

I fritextsvaren tar sex personer upp frågan om meritering och publicering med öppen tillgång. Det påtalas att tidskrifter som publicerar med öppen tillgång sällan har hög prestige vilket hindrar forskare från att vilja publicera i dessa. En person tycker som en konsekvens att Sverige ska ge upp målet om öppen tillgång. Två anser istället att systemet med att bedöma forskning på tidskriftens prestige bör upphöra. Finansiärerna bör enligt ett förslag instruera granskarna att de ska avstå från att använda måttet journal impact factor för att på så sätt minska hindren för att publicera i helt öppna tidskrifter.

Referenser

Kungliga biblioteket: Samordning av arbete för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Redovisning av regeringsuppdrag 2023.

Kungliga biblioteket Samordning och utveckling. Webbsida kb.se hämtad 2023-08-17. Länk: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang.html>

Rapport om open accesspublicering hos fem forskningsfinansiärer: Formas, Forte, Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet och Östersjöstiftelsen april 2017.

SCB: Antal personer och heltidsekvivalenter inom FoU-verksamhet i universitets- och högskolesektorn efter typ av personal och forskningsämnesområde, 2021. Webbsida scb.se hämtad 2023-06-16.

Universitetskanslersämbetet: Universitet och högskolor, årsrapport 2022. Universitetskanslersämbetet 2022.

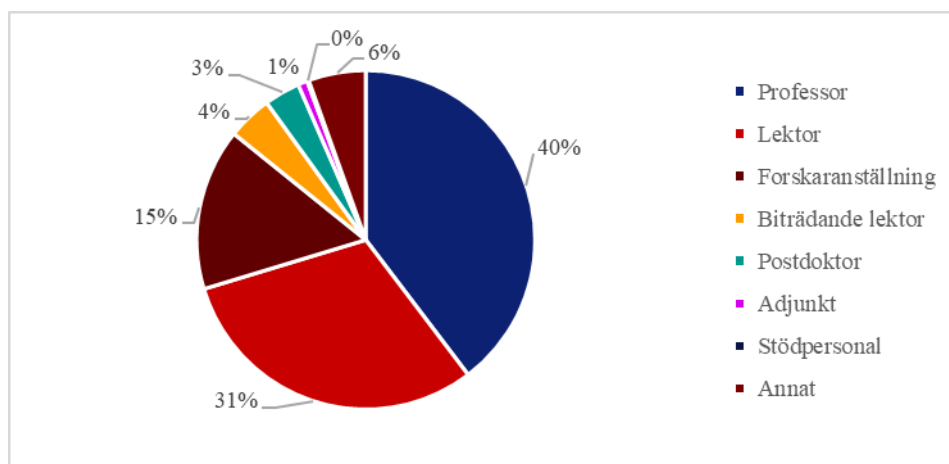
Vetenskapsrådet: Forskares förutsättningar att publicera med öppen tillgång - med fokus på Sverige, Vetenskapsrådet 2022.

Vetenskapsrådet: Öppen tillgång till forskningsdata – en kartläggning, analys och bedömning Vetenskapsrådet 2023.

Bilaga 1. Information om respondenterna

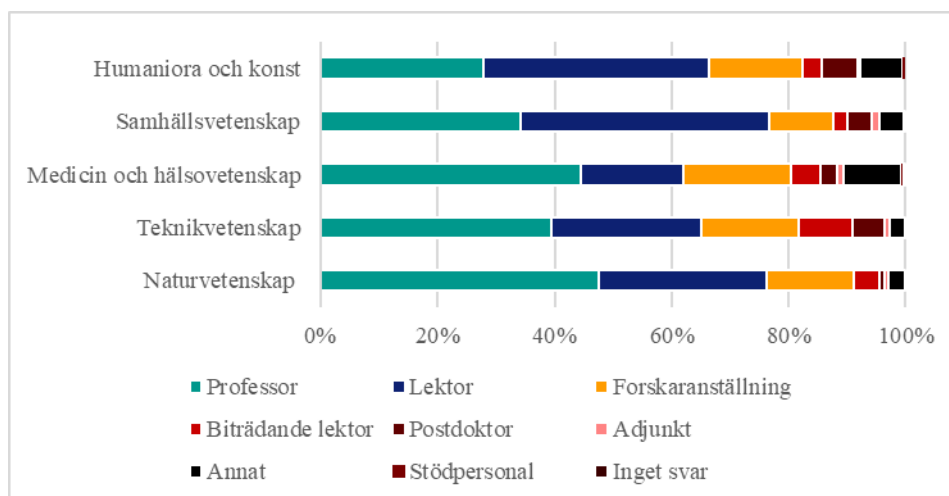
Nedan presenteras enkätresultat som beskriver respondenternas bakgrundsinformation, till exempel anställningsform, forskningsämnesområde, karriärålder och organisationstillhörighet.

Figur 17. Andel respondenter per anställningsform.

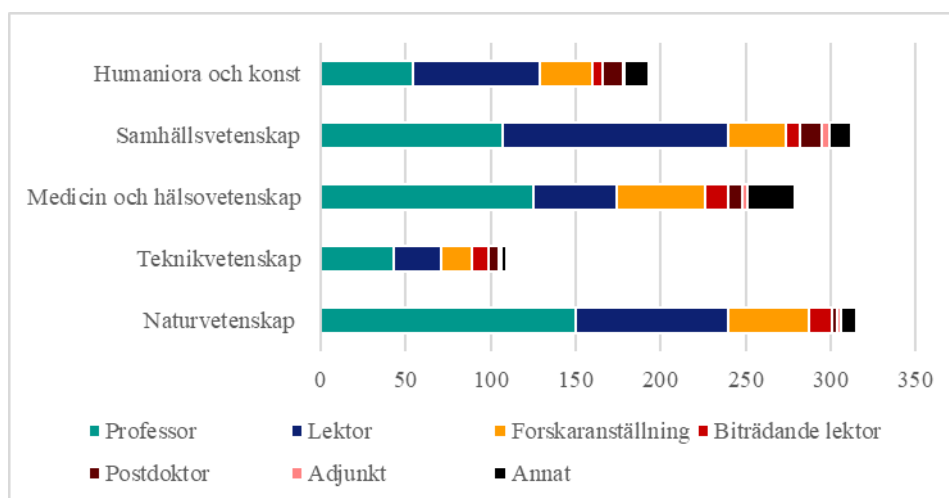

Fördelningen av de olika anställningskategorierna visar en relativ likartad fördelning i de olika forskningsämnesområden. I humaniora och konst, respektive samhällsvetenskap är det 28 respektive 34 procentandelar som uppger att de är professor. Istället är andelen lektorer högre, 39 respektive 42 procent. I figur 20 redovisas antalet respondenter efter forskningsämnesområde.

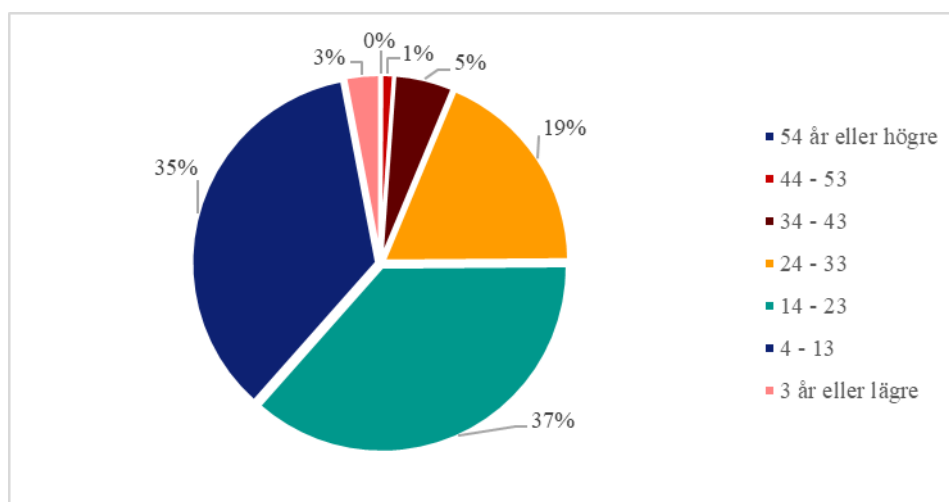
Figur 18. Andel respondenter efter forskningsämnesområde och anställningsform. Andel baserat på antal respondenter i varje forskningsämnesområde.

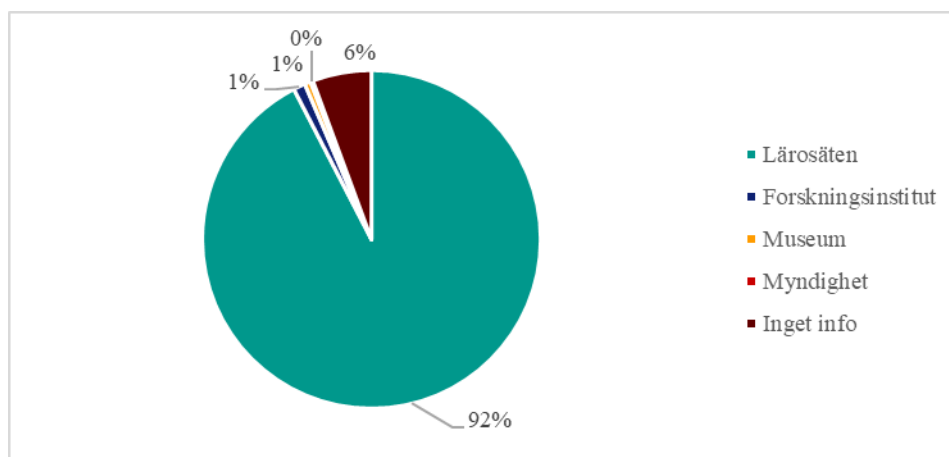
Figur 19. Antal respondenter efter forskningsämnesområde och anställningsform.

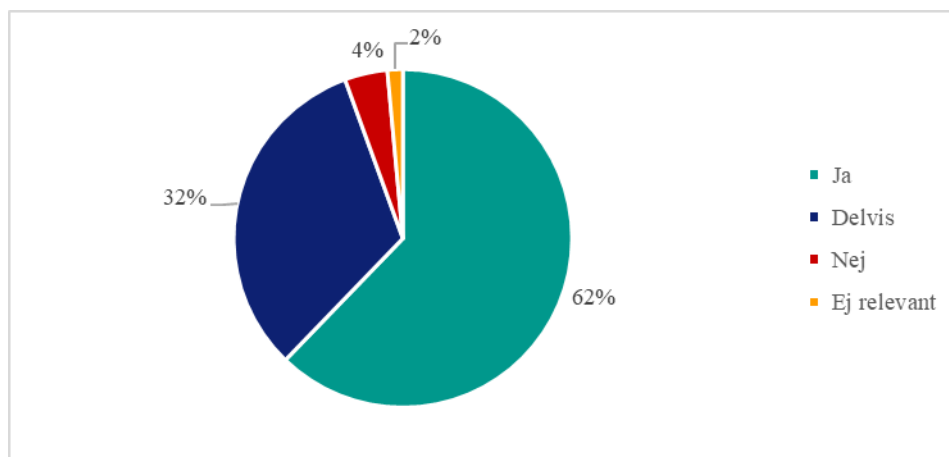
Figur 20. Andel respondenter efter karriärålder, med utgångspunkt det år de har tagit sin doktorsexamen.

Figur 21. Respondenternas organisationstillhörighet redovisat som andelar.

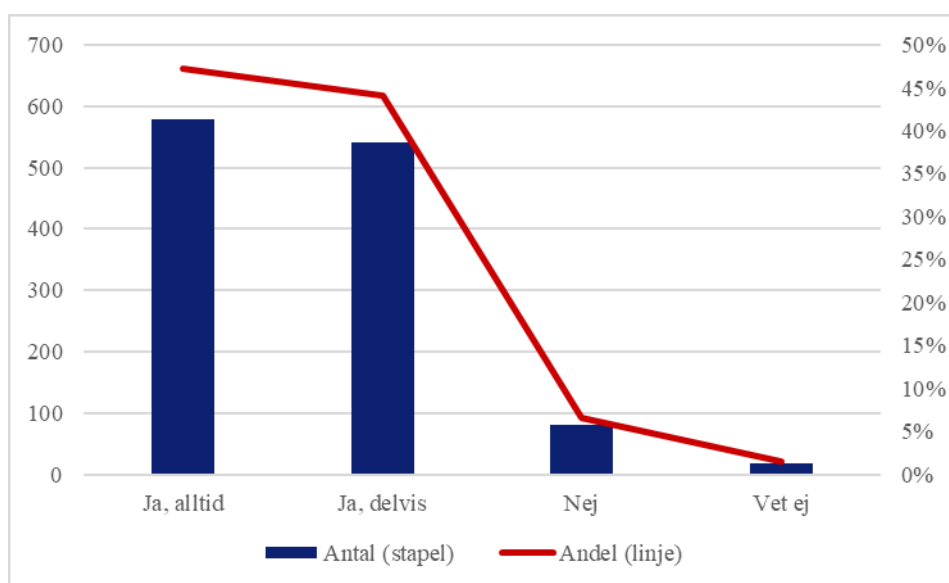

Figur 22. Redovisning av hur stor andel av respondenterna som har kännedom om finansiärernas krav om öppen tillgång.

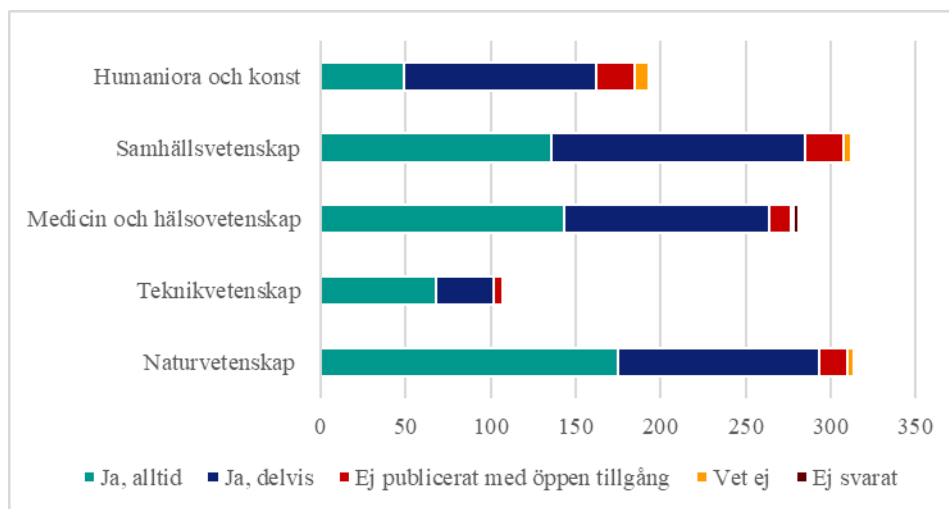

Nedan presenteras enkätresultaten för frågor om hur respondenternas publicering har varit senaste två åren kopplat till öppen tillgång.

Figur 23. Antal och andel respondenter som delvis eller alltid publicerar med öppen tillgång, liksom de som svarat nej eller att de inte vet. Staplarna visar antal och linjer andelar.

Figur 24. Antal respondenter som har publicerat med öppen tillgång fördelat per forskningsämnesområde.

Bilaga 2. Bortfallsanalys för enkätresultat

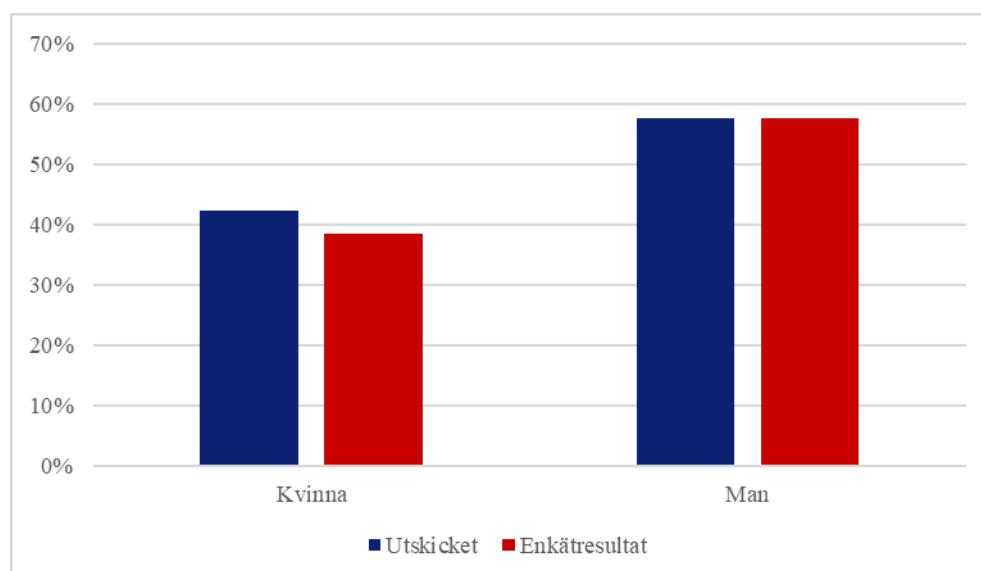
Enkäten skickades till 4 309 forskare varav den absoluta majoriteten är verksamma vid svenska lärosäten. Av dessa är 81 procent tidigare sökande till Vetenskapsrådet, 16 procent till Riksbankens Jubileumsfond och resterande respondenter har sökt bidrag från Östersjöstiftelsen.

Nedan presenteras hur respondenterna fördelas utifrån kön, forskningsämnesområden, lärosäten och anställningsformer, jämfört med både utskicket samt nationella statistik. Det saknas dock viss bakgrundsinformation för de individer som hade sökt bidrag från Östersjöstiftelsen, och endast information om forskningsämnesområde och kön finns tillgängligt för individer som sökt bidrag från Riksbankens Jubileumsfond.

Fördelning av kön

Andelen kvinnor och män som har besvarat enkäten visar i hög grad samma fördelning som bland de som fått den skickad till sig. (4 procent av enkätrespondenterna har antingen inte velat ange sitt juridiska kön, eller avstått från att svara på frågan.)

Figur 25. Andel individer fördelat på juridisk kön.

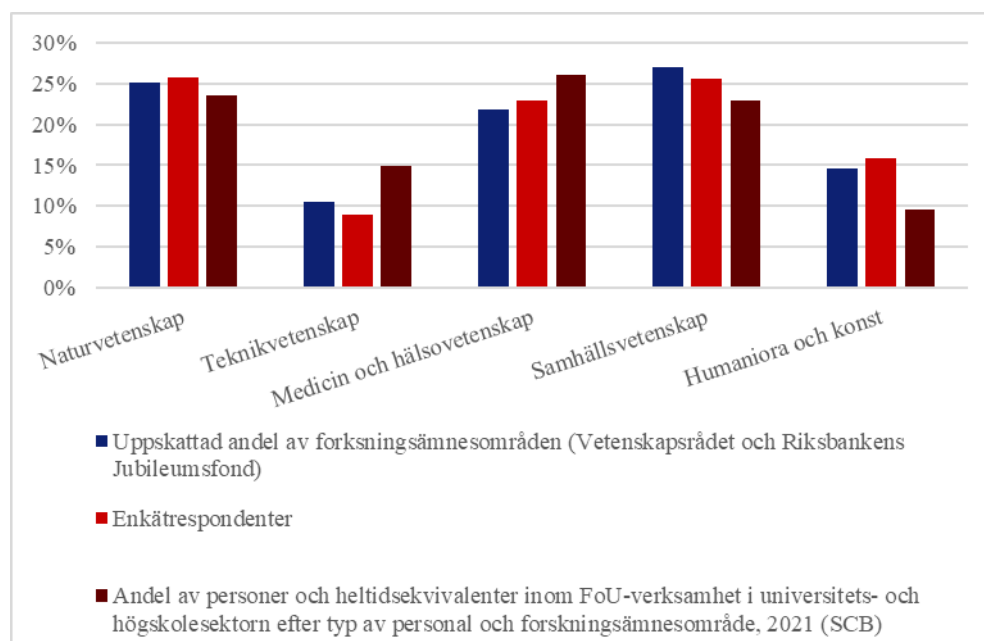

Fördelning efter forskningsämnesområde

Ämnesfördelningen i den grupp som har besvarat enkäten motsvarar den fördelning som fanns i gruppen som fick enkäten skickad till sig.

Dock finns en överrepresentation vad gäller respondenter inom humaniora och samhällsvetenskap jämfört med de FoU-anställda i Sverige¹⁵. Skillnaden förklaras att flera av respondenterna nåddes via adresser som hämtades från Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen, som huvudsakligen finansierar dessa forskningsämnesområden.

Figur 26. Uppskattad andel av forskningsämnesområden för forskare som beviljats medel från Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond och som fått enkäten. (Informationen saknas för de forskare som beviljats medel från Östersjöstiftelsen som fått enkäten.) Totalt 4 209 individer

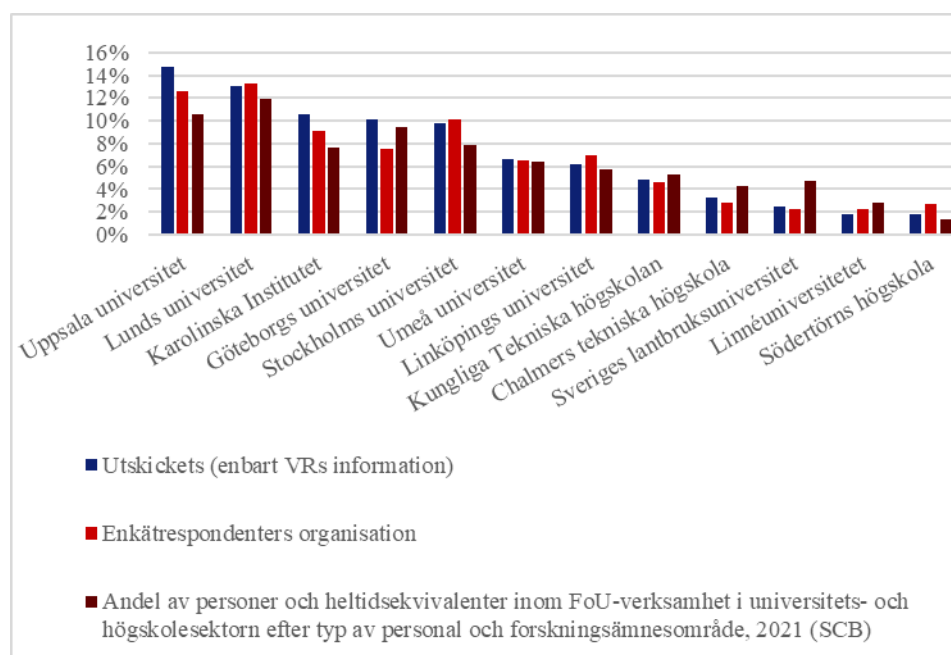

Fördelning efter lärosäte (organisationstillhörighet)

Enkäten skickades till 78 olika organisationer och fördelningen av svaren avspeglar i stort fördelningen av organisationerna i utskicket. 12 organisationer omfattade totalt 85 procent av utskicket, och 81 procent av enkätsvaren.

¹⁵ SCB statistik 2021

Figur 27. Andel organisationer efter enkätutskick, enkätrespondenter och personer i FoU-verksamhet bland lärosäten (heltidsekvivalenter) för 2021.

Tabell 2 nedan visar andelen enkätrespondenter fördelat per lärosäte. Här finns också uppgifter om hur många individer vid respektive lärosäte som har ombetts besvara enkäten, och vidare deras andel av det totala antalet som fått enkäten. De två sistnämnda uppgifterna baseras endast på data hämtat i Vetenskapsrådets register: motsvarande data från Riksbankens Jubileumsfond och Östersjöstiftelsen saknas. Vetenskapsrådets register utgör 81 procent av respondentgruppen.

Det framkommer att andelen som besvarat enkäten i hög grad motsvarar andelen som fick den skickad till sig. Tabellen visar även att forskare vid samtliga större lärosäten finns representerade i respondentgruppen, men även forskare vid mindre lärosäten, som Södertörns högskola och Linnéuniversitetet, är representerade.

Exempel på hur tabellen ska läsas: I utskicket fanns adresser till 538 individer verksamma vid Uppsala universitet, dessa utgjorde 13 procent av alla som erhöll enkäten, men, givet att svarsfrekvensen var något högre vid nämnda lärosäte, utgör enkätsvaren från Uppsala universitet 15 procent av det totala antalet svar.

Tabell 2. Fördelning av antal och andel organisationer (de 12 största i enkätutskicket) som fick enkäten per organisation (enbart information från Vetenskapsrådet).

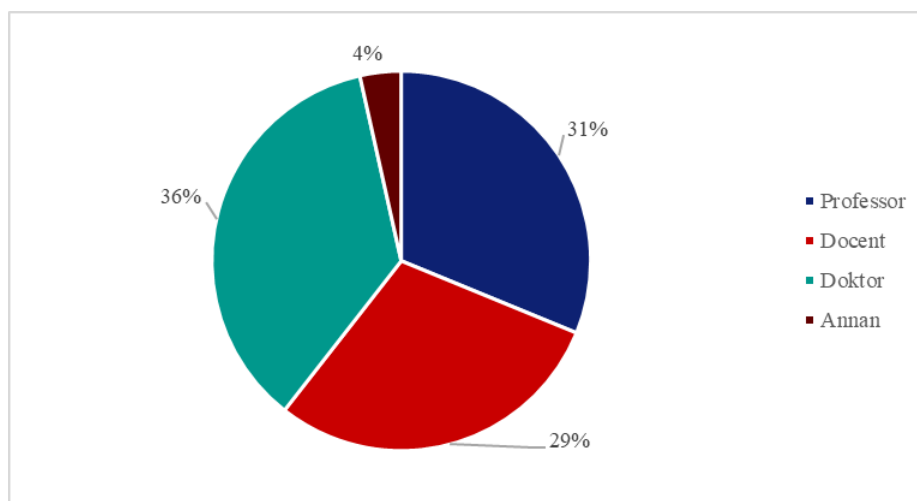
Organisation	Andel respondenter	Antal individer som fick enkäten	Andel av individer som fick enkäten
Uppsala universitet	15%	538	13%
Lunds universitet	13%	479	12,5%
Karolinska Institutet	11%	389	9%
Göteborgs universitet	10%	370	8%
Stockholms universitet	10%	358	10%
Umeå universitet	7%	244	7%
Linköpings universitet	6%	228	7%
Kungliga Tekniska högskolan	5%	176	5%
Chalmers tekniska högskola	3%	118	3%
Sveriges lantbruksuniversitet	3%	92	2%

Organisation	Andel respondenter	Antal individer som fick enkäten	Andel av individer som fick enkäten
Linné-universitetet	2%	67	2%
Södertörns högskola	2%	66	3%
Övriga	15%	537	15%

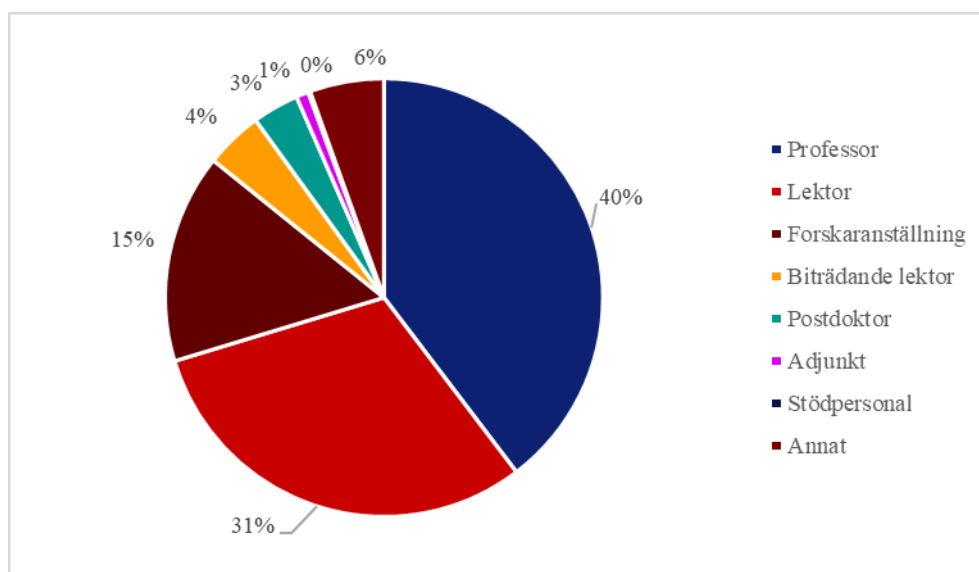
Fördelning efter anställningsform

I utskicket användes den akademiska titel som forskaren tidigare angett i sin ansökan. I figuren nedan framkommer tre större grupper som utgör mottagare av enkäten: doktor, professor och docent, med lite större andel för ”doktor”.

Figur 28. Andel individer som fick enkäten efter akademisk titel angiven i ansökan till Vetenskapsrådet.

Nedan redovisas fördelningen av anställningsformer i respondentgruppen. Här framkommer att en jämförelsevis större grupp anger att de är professor (40 procent).

Figur 29. Andel enkätrespondenter efter anställningsform.

Bilaga 3. Definitioner av förekommande begrepp

Bibsamkonsortiet

Svenska universitet, högskolor, myndigheter och statliga forskningsinstitut tecknar tillsammans, via Kungliga Biblioteket, licensavtal för elektroniska tidskrifter och databaser. Detta kallas för Bibsamkonsortiet.

DOAJ

DOAJ är en förkortning av Directory of Open Access Journals. DOAJ är en oberoende icke-kommersiell organisation som indexerar open access-tidskrifter som uppfyller vissa kvalitetskrav.

Helt öppna tidskrifter/öppna tidskrifter/open access

Med helt öppna tidskrifter, eller ”öppna” tidskrifter, open access-tidskrifter, guld-tidskrifter eller bara ”guld”, avses tidskrifter som publicerar samtliga artiklar med omedelbar öppen tillgång. En del helt öppna tidskrifter tar en författaravgift, andra har finansiering från till exempel en fakultet och tar ingen avgift av författaren för publicering.

Hybrid-tidskrift

Hybrid-tidskrift är en beteckning som anger att tidskriften är prenumerationsbaserad men att forskaren mot en avgift kan göra sin artikel omedelbart öppet tillgänglig. Avgifter till hybrid-tidskrifter är genomsnittligt sett högre än avgifter till helt öppna tidskrifter.

Journal impact factor

Journal impact factor är ett bibliometriskt mått som mäter citeringar. Om många forskare citerar artiklar i en tidskrift kan den benämnas som högciterad, eller annorlunda uttryckt, den har en hög journal impact factor.

Läs- och publiceringsavtal/transformativa avtal

Begreppet ”läs- och publiceringsavtal” används parallellt med begreppet ”transformativa avtal”. Det syftar på ett avtal som innefattar att köparen (ofta lärosätet) betalar för både rättigheten att läsa en prenumerationsbaserade tidskrift och för att forskare som publicerar i tidskriften kan göra det med öppen tillgång (en hybridpublicering). Målet är att de prenumerationsbaserade tidskrifterna ska

transformeras/omvandlas till helt öppna tidskrifter. I Sverige förhandlas avtalen av Bibsamkonsortiet.

Parallellpublicering

Parallellpublicering avser en publikation som publiceras i en traditionell prenumerationsbaserad tidskrift och som görs öppet tillgänglig av författaren genom att en kopia placeras i ett öppet digitalt arkiv, ofta benämnt som ett repositorium. Vanligen kräver förlaget en fördröjning av parallellpubliceringen, ett så kallat embargo, som innebär att publicering i ett öppet digitalt arkiv får göras först efter en viss tid.

Publiceringsplattform

Med publiceringsplattform avses i rapporten en digital plattform som gör vetenskapliga publikationer öppet tillgängliga utan kostnad för den som vill ta del av materialet. Plattformen kan erbjuda en formaliserad sakkunniggranskning, men det finns även plattformar som inte gör det.

Svenska listan/Swepub

Svenska listan är ett register över sakkunniggranskade publiceringskanaler i Swepub. Swepub är en publikationsdatabas för kvalitetssäkrade bibliometriska analyser.